

Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği'nin (BORTTI) Türkçe'ye Uyarlama Çalışması

Bell Object Relations and Reality Testing Inventory (BORTTI) Turkish Adaptation Study

Sait Uluç¹, Zeynep Tüzün², Manolya Haselden³, Serap Piri Erbaş⁴

¹Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Ankara

²Psk. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Hastanesi, Ankara

³Psk, Kuzey Caroline Üniversitesi, Gerontoloji Birimi, Charlotte, ABD

⁴Kln. Psk, Sabancı Üniversitesi, Bireysel ve Akademik Gelişim Merkezi, Psikoterapi ve Psikolojik Hizmetler Birimi, İstanbul

ÖZET

Amaç: Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği, kişinin günlük yaşamında kurduğu ilişkilerin niteliğinin ve diğer kişiyle ilişki içindeyken kendini nasıl algıladığının değerlendirilmesi yoluyla nesne ilişkilerinin kalitesini ve gerçeği değerlendirme yetisini ölçmeyi amaçlayan bir öz bildirim aracıdır. Bu çalışmanın amacı Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlamasını yapmaktır. **Yöntem:** Çalışma, Hacettepe Üniversitesi'nde görev yapan personel ve eğitimini sürdüren toplam 424 katılımcı ile yürütülmüştür. Katılımcılara Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği, Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) uygulanmıştır. **Bulgular:** Yapılan içtutarlık analizleri ölçeğin Nesne İlişkileri alt boyutlarının Cronbach alfa değerinin .70 ile .80; Gerçeği Değerlendirme alt boyutlarının ise .54 ile .77 arasında değiştiğini ortaya koymuştur. Ölçüt geçerliği üzerine yapılan analizler ölçeğin alt boyutlarının SCL-90-R ve YİYE-II'nin alt boyutları ile pozitif yönde korelasyonlar gösterdiğine işaret etmiştir. **Sonuç:** Elde edilen bulgular, Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği Türkçe formunun ülkemizde yapılacak araştırmalarda kullanılabilir düzeyde geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği, geçerlik, güvenilirlik

(*Klinik Psikiyatri 2015;18:112-123*)

SUMMARY

Objectives: Despite the importance of object relations and reality testing concepts, the research is limited because of the absence of a standardized method of evaluation. The Bell Object Relations and Reality Testing provides an evaluation of individuals object relations quality and reality testing abilities through the quality of their daily relationships and perceptions about themselves within the relationship with others. The BORRTI is a self-report measurement consisted of 90 items that participants responded as true or false. It has two main subscales, Object Relations and Reality Testing. The aim of this study is to investigate the validity and reliability of Bell Object Relations and Reality Testing Inventory in Turkish population. **Method:** The study group consisted of 424 participants from Hacettepe University staff members and students from different departments. Bell Object Relations and Reality Testing Inventory, Symptom Checklist 90 and Experiences in Close Relationships-Revised were given to the participants. **Results:** The internal consistency analysis demonstrated that Cronbach alpha coefficients for the Object Relations subscale range between .70 and .80; and .54 and .77 for the Reality Testing subscale. The analysis conducted for the criterion validity indicated that the subscales of BORRTI are positively correlated with SCL-90-R and ECRS-R. **Conclusion:** According to the present study the Turkish version of Bell Object Relations and Reality Testing Inventory showed to be a valid and reliable measurement for future studies.

Key Words: Bell Object Relations and Reality Testing Inventory, reliability, validity

GİRİŞ

Nesne İlişkileri, bilimsel çevrelerde iyi tanınan ve yaygın kabul gören psikanalitik temelli bir yaklaşımdır. Klein, Fairbairn, Guntrip, Winnicott, Kernberg, Kohut ve Bowlby gibi önemli klinisyen araştırmacılara ait kuramlar nesne ilişkileri başlığı altında sınıflanmaktadır. Bu kuramlar insan doğasına ilişkin farklı ve özgün açıklamalar önermektedir (Greenberg ve Mitchell 1989). Aralarındaki farklılıklara rağmen bu kuramların paylaştığı ortak prensip, en temel insan motivasyonunun nesneyle temas kurulması olduğu görüşüdür (Summers 1994). Nesne ilişkileri kuramlarının tamamı bebeğin diğer insanlarla ilişki kurmaya yönelik bir dürtüyle dünyaya geldiğini ve kendisine bakım veren kişi (sıklıkla anne) ile ilişki oluşturabilmek için önceden belirlenmiş uyum becerileriyle donanmış olduğunu kabul etmektedir. Kişilik, benlik ve diğerine ilişkin zihinsel temsilleri oluşturan bu erken çocukluk ilişkilerinin bir ürünü olarak gelişmektedir. Bu temsiller yetişkin hayatındaki ilişkiler için bir şablon oluşturmaktadırlar. Farklı bir ifadeyle, anne ile çocuk arasındaki günlük yaşam deneyimleri bilişsel olarak kodlanmakta, işlenmekte ve ardından benlik ve diğerine ait zihinsel temsiller olarak depolanmaktadır (Bowlby 1969). Bu temsiller, benlik temsili, diğer temsili ve benlik-diğeri arasındaki olası ilişkilerin prototiplerini içeren özgün ve bütünlük bilişsel yapılar olarak kabul edilmektedir (Andersen ve Sarıbay 2005). Bu temsillerin, yetişkin yaşamındaki kişilerarası beklentilerin iskeletini oluşturduğu ve kişinin, başta yakın ilişkileri olmak üzere, kişilerarası ilişkilere yönelik duyguları, tutumları ve davranışları üzerinde etkili olduğu öngörülmektedir (Hazan ve Shaver 1987, 1990; Bartholomew 1990; Bartholomew ve Horowitz 1991). Erken dönemdeki nesne ilişkilerinin etkileri sadece kişilerarası ilişkilere sınırlı değildir. Benlik ve benlik işlevlerinin gelişimi üzerinde de önemli etkilere sahip olduğu kabul edilmektedir. Örneğin, Kohut'a (1971, 1977) göre, benlik ebeveyn figürlerine ait özelliklerin içselleştirilmesi sonucu ortaya çıkan bir yapıdır. Buna göre, çocuğun arzu ve duygularının ebeveyn tarafından geri yansıtılması (aynalama) yetişkinlikteki sağlıklı ve bütünlük bir benlik imgesinin çekirdeğini oluşturmaktadır.

Nesne ilişkileri kuramları çerçevesinde, normal gelişimin birbirini izleyen aşamalar biçiminde ortaya çıktığı kabul edilmektedir. Farklı kuramlar bu gelişimi farklı aşamalarla tanımlasa da, ortak kanı gelişimin dağınık ve bütünlüklenmemiş benlik ve ilişki temsillerinden bütünlük ve işlevselliği yüksek benlik ve ilişki temsillerine doğru ilerlediği yönündedir. Anne-çocuk arasındaki bağların büyüme teşvik edici nesne ilişkilerine olanak tanınamaması durumunda ise benlik oluşumu engellenmekte ve benlik işlevleri sakatlanmaktadır (Summers 1994). Yetişkin ve çocuklarda gözlenen psikolojik sorunların bu büyüme örüntüsündeki bozulmalardan kaynaklandığı savunulmaktadır. Kuramsal çalışmalar ve klinik gözlemler, nesne ilişkileri yaklaşımının özellikle şizofreni ve depresyon gibi Eksen I ve narsistik kişilik bozukluğu ve sınır kişilik bozukluğu gibi Eksen II bozukluklarının anlaşılması ve tedavisi için değerli katkılar sunduğuna işaret etmektedir (Bell 1995).

Nesne ilişkileri kuramı 1920'lerin başından beri gelişimini sürdürmüş ve gerek akademik gerekse de klinik çevrelerde popülerliğini korumuştur. Bu durumun akademisyenler açısından en önemli gerekçesi, nesne ilişkileri bakış açısının benlik gelişimini kişilerarası bir zeminde ele alabilecek kuramsal alt yapıyı sunması ve özellikle bilişsel psikoloji alanındaki yeni gelişmelerle uyum sağlayabilmesidir. Nesne ilişkileri temelli bağlanma kuramı bunun iyi örneklerinden biridir. Klinisyenler açıdan ise normal ve normal dışı gelişimi açıklamaya yönelik zengin bir kaynak sunması ve elde edilen kuramsal bilgilerin tedaviye aktarılabilir olması nesne ilişkileri yaklaşımını oldukça çekici hale getirmektedir. Ancak, özellikle ilk yıllarda, kuramın yapısı ve varsayımlarının doğası nedeniyle, bu kuramsal zenginliğine orantılı olabilecek düzeyde görgül araştırma ortaya çıkmamıştır. Nesne ilişkileri kavramı üzerine yürütülebilecek görgül araştırmalar için esas engel genel kabul gören psikolojik ölçüm standartları ile tutarlı araçların geliştirilmemiş olmasıdır. Bazı araştırmacılar, açık rüya içeriklerinin değerlendirilmesi, erken dönem anılarından gelen temaların belirlenmesi için Tematik Algi Testleri ya da Rorschach tepkilerinin yorumlanması gibi daha küçük klinik örneklerle yürütülebilecek ve daha az nesnel yollar izlemişlerdir. Söz konusu çabalar, algı, anı ve rüyaların projektif içeriklerinin nesne

ilişkilerinin zihinsel temsilleri hakkında doğrudan bilgi sağlayabileceği varsayımına dayandırılmıştır.

Nesne ilişkilerinin kalitesinin ölçülmesine yönelik alternatif bir yaklaşım da, kişinin günlük yaşamında kurduğu ilişkilerin niteliğinin ve diğer kişiyle ilişki içindeyken kendini nasıl algıladığının değerlendirilmesidir. Bu yaklaşım aracılığıyla benlik işlevlerinin düzeyi değerlendirilerek nesne ilişkileriyle bağlantılı zihinsel yapılar hakkında dolaylı bir saptama yapılması hedeflenmektedir. Bu tür bir yaklaşım ilk kez Bellak ve ark. (1973) tarafından kullanılmıştır. Araştırmacılar çok sayıda klinik görüşmenin içerik analizini yapmışlar ve üç boyutlu bir nesne ilişkileri ölçeği geliştirmişlerdir. Bellak ve arkadaşları nesne ilişkilerinin objektif testlerle ölçümüne önemli bir katkı sağlamalarına rağmen geliştirdikleri aracın yanıtlanması görece zor ve psikometrik açıdan yetersiz olduğu görülmüştür. İzleyen süreçte Bell ve ark. (1979, 1980; akt., Bell ve ark. 1986), Bellak ve arkadaşlarının çalışmalarını temel alarak doğru-yanlış biçiminde yanıtlanan öz bildirim tarzı bir ölçek olan BORI'yi geliştirmişlerdir. BORI bu çalışma kapsamında Türkçe'ye uyarlanan BORRTI'nin protipi olarak kabul edilmektedir. İzleyen kısımda BORRTI'nin geliştirilme süreci ve ölçeğin yapısı hakkında detaylı bilgi aktarılmıştır.

BELL NESNE İLİŞKİLERİ VE GERÇEĞİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (BORRTI)

Ölçeğin ilk formu olan BORI nesne ilişkilerini değerlendirmeyi hedefleyen doğru-yanlış biçiminde yanıtlanan 45 maddelik kalem kağıt tarzı bir öz bildirim ölçeği olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin, Yabancılaşma, Güvensiz Bağlanma, Egosentrizm ve Sosyal Yetersizlik olmak üzere dört alt boyutu bulunmaktadır. İzleyen yıllarda BORI yeniden gözden geçirilmiş ve 45 maddelik bir gerçeği değerlendirme bölümü eklenen ölçek BORRTI (Bell Object Relations and Reality Testing Inventory) olarak yeniden adlandırılmıştır (Bell 1995). Algıların Belirsizliği (1), Gerçekliğin Bozulması (2) ve Halüsinasyonlar- Delüzyonlar (3) gerçeği değerlendirme bölümüne yeni eklenen alt ölçeklerdir. İzleyen yıllarda BORRTI çok sayıda araştırmada kullanılmıştır (Becker ve ark. 1987; Heesacker ve Neimeyer 1990; Steiger ve Holule 1991).

BORRTI'nin Alt Boyutları

Nesne İlişkileri

Yabancılaşma (Alienation) (YAB) alt ölçeği toplam 22 maddeden oluşmaktadır; ölçekten alınabilecek en düşük ham puan 0 ve en yüksek ham puan 22'dir. Yüksek Yabancılaşma puanlarının genellikle kişilerarası ilişkilerdeki temel güven eksikliğine işaret ettiği kabul edilmektedir. Yüksek YAB puanları, kişilerin diğer insanlara duygusal olarak yakınlaşmada, sürekli ve doyurucu ilişkiler kurmada önemli güçlükler yaşayabileceğine işaret etmektedir. Buna göre, bu tür kişilerin empati kurma konusunda oldukça sınırlı kalabilecekleri, sosyal ilişkilerinin genellikle yapay olabileceği ve gerçek bir aidiyet hissini yaşamakta zorlanabilecekleri düşünülmektedir. Bell'in 336 katılımcıyla yürüttüğü orijinal çalışmasında iç tutarlılık katsayısı Alfa=0,90 ve Spearman yarı test güvenirliliği = 0,90 olarak belirlenmiştir (Bell 1995).

Güvensiz Bağlanma (Insecure Attachment) (GzB) alt testi toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekten alınabilecek en düşük ham puan 0 iken en yüksek ham puan 15'tir. Yüksek Güvensiz Bağlanma puanlarının kişilerarası ilişkilerde reddedilmeye karşı aşırı duyarlılık ve kolay incinebilirlik durumlarına işaret ettiği düşünülmektedir. Alınan yüksek puanlar genellikle kişilerin ilişkilerinde yakınlığa umutsuz bir özlem duyduklarını bu açıdan da aslında kişi için ilişkilerin büyük önem taşıdığını göstermektedir. Bu kişilerin ilişkilerdeki ayrılık, kayıp ve yalnızlık temalarına toleranslarının çok düşük olabileceği, diğerlerinin sadakatine yönelik güvence arama davranışlarına yönelebilecekleri ve sürekli olarak olası bir terk edilmenin işaretlerine karşı tetikte olabilecekleri düşünülmektedir. Söz konusu ilişkilere sıklıkla yoğun endişe, kaygı, suçluluk ve kıskançlık duygularının eşlik edebileceği ve bu ilişkilerin ise sadomazoistik bir örüntüye sahip olabileceği ifade edilmektedir. Bell tarafından yürütülen orijinal çalışmada GzB alt testinin iç tutarlılık katsayısı Alfa=0,82 ve Spearman yarı test güvenirliliği = 0,81 olarak belirlenmiştir (Bell 1995).

Egosentrizm (Egocentricity) (EGO) alt testi toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekten alınabilecek en düşük ham puan 0 en yüksek ham puan ise 12'dir. Yüksek Egosentrizm puanları

ilişkilerde diğerlerinin niyetine yönelik güvensizlik duyma, diğerlerinin varlığını sadece kendisi ile ilişkisi temelinde algılama ve onları kendi amaçları doğrultusunda manipule edebilme fikrinin varlığına işaret etmektedir. EGO alt boyutundan yüksek puan alan bireylerin ilişkilerde kendilerini koruyucu diğerlerini ise sömürücü bir tutum sergileyebilecekleri, müdahaleci, baskıcı, talepkar, manipülatif ve kontrol edici davranabilecekleri düşünülmektedir. Bu açıdan söz konusu bireylerin, diğerlerinin duygularına yönelik gerçek bir farkındalık ya da ilgiye sahip olmayabilecekleri, ilişkilerde tarafların birbirlerini aşağılama ve mağlup etme isteğinde olduklarına inanma eğilimi sergileyebilecekleri düşünülmektedir. Yüksek EGO puanları genellikle ilişkilerde tümgüçlülük ve dünyanın merkezi olarak algılanma eğilimlerini gündeme getirmektedir. Bell tarafından yürütülen orijinal çalışmada EGO alt testinin iç tutarlılık katsayısı $\text{Alfa}=0,78$ ve Spearman yarı test güvenilirliği $= 0,78$ olarak belirlenmiştir (Bell, 1995).

Sosyal Yetersizlik (Social Incompetence) (SY) alt testi toplam 6 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekten alınabilecek en düşük ham puan 0 en yüksek ham puan ise 6'dır. Yüksek Sosyal Yetersizlik puanlarının kişilerarası ilişkilerde çekingenlik ve gerginlik duymaya, karşı cinsin üyeleri ile nasıl etkileşime gireceğini bilememeye ve arkadaş edinme konusundaki güçlükler işaret ettiği kabul edilmektedir. Yüksek SY puanı alan bireylerin genellikle kişilerarası ilişkilerde kendilerini sosyal anlamda yetersiz, ilişkileri ise ezici ve yordanamaz olarak algılama eğiliminde oldukları düşünülmektedir. Söz konusu ilişkilere yoğun kaygı duygularının eşlik edebileceği bu olumsuz duygulanımın ise genellikle kaçınma ya da kişilerarası alandan kaçma yoluyla azaltıldığı ileri sürülmektedir. Araştırmalar, erkeklerde cinsel kimlik karmaşası ve SY alt boyutundaki yükselmeler arasında bir ilişkinin olabileceğini önermektedir. SY bazı durumlarda, yetişkinlik dönemindeki kronik psikotik bozuklukla ilişkili olabilmekte ya da bazen erkek üniversite öğrencilerinde yükselen tek skala olarak kendini gösterebilmektedir. Bell tarafından yürütülen orijinal çalışmada SY alt testinin iç tutarlılık katsayısı $\text{Alfa}=0,79$ ve Spearman yarı test güvenilirliği $= 0,82$ olarak belirlenmiştir (Bell 1995).

Gerçekliği Değerlendirme Testi

Gerçekliğin Bozulması (Reality Distortion) (GB) alt testi toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekten alınabilecek en düşük ham puan 0 iken en yüksek ham puan ise 21'dir. Gerçekliğin Bozulması alt testinden alınan yüksek puanların içsel ve dışsal gerçekliğin algılanmasında yaşanan önemli düzeydeki bozulmaya işaret ettiği düşünülmektedir. Yüksek GB puanı alan kişilerin etki delüzyonlarına (dış güçler tarafından kontrol ediliyor olma), düşüncelerinin çalınması ya da yayınlanması gibi algılara sahip olabileceği ifade edilmektedir. Söz konusu bireylerde genellikle takip edilme, kendine karşı komplo kurulması, cezalandırılma ya da kurban edilme gibi paranoid inançlar görülebileceği bildirilmektedir. Bu inançların yanı sıra, grandiyöz ya da depresif türde inançlara da rastlanabileceğine dikkat çekilmektedir. Bell tarafından yürütülen orijinal çalışmada GB alt testinin iç tutarlılık katsayısı $\text{Alfa}=0,87$ ve Spearman yarı test güvenilirliği $= 0,85$ olarak belirlenmiştir (Bell 1995).

Algıların Belirsizliği (Uncertainty of Perception) (AB) alt testi toplam 16 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekten alınabilecek en düşük ham puan 0 iken en yüksek ham puan ise 16'dır. Algıların Belirsizliği alt ölçeğinden alınan yüksek puanların içsel ve dışsal gerçekliğin ayırıldılmasında yaşanan güçlükler işaret ettiği kabul edilmektedir. Yüksek AB puanı alan kişilerin içsel ve dışsal gerçekliğe yönelik kişisel algılarına dair güçlü şüphe duygularının olabileceği, kendi duyguları ve diğer insanların duygu ve davranışları açısından kafa karışıklıkları yaşayabileceği düşünülmektedir. Bunlara ek olarak ölçekten yüksek puan alanların kişilerarası ilişkilerde hata yaptıklarında sosyal yargılamalarının zayıflayabileceği ve olayları nasıl yorumlayacakları konusunda şüpheye düşebilecekleri bildirilmektedir. Bell tarafından yürütülen orijinal çalışmada AB alt testinin iç tutarlılık katsayısı $\text{Alfa}=0,82$ ve Spearman yarı test güvenilirliği $= 0,77$ olarak belirlenmiştir (Bell 1995).

Halüsinasyonlar ve Delüzyonlar (Hallucinations and Delusions) (HD) alt testi toplam 14 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekten alınabilecek en düşük ham puan 0 en yüksek ham puan ise 14'tür. Yüksek HD puanlarının sanrısız yaşantıların ve çeşitli türlerdeki paranoid delüzyonların varlığına işaret ettiği kabul edilmektedir. Bu açıdan HD alt

testinin ego işlevselliğinin önemli bir boyutu olan gerçekliğin algılanmasından şiddetli düzeyde kopuşa dikkat çektiği düşünülmektedir. Yüksek HD puanlarının bazı durumlarda şizofrenik, şizoafektif ve sınır kişilik bozukluğu tanıları ile ilişkili olabileceği; bazı durumlarda ise yeniden yaşantılama ve geri dönüş (flashback) deneyimleri ile travma sonrası stres bozukluğu ile bağlantılı olabileceği bildirilmektedir. Diğer tanı gruplarında yüksek HD puanlarına nadiren rastlanabileceği, bu durumun ise kişinin içinde bulunduğu durumun doğası bağlamında değerlendirmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Söz konusu durumlarda patolojik olarak kabul edilen maddelerin gözden geçirilmesinin yararlı olacağı önerilmektedir (Örneğin, birincil olarak alkol bağımlılığı tanısına sahip bir kişi 'sesler duyma' ile ilgili maddeleri, kendisine 'alkol kullanması gerektiğini' söyleyen kendi düşünceleri şeklinde yorumluyor olabilir). Bell tarafından yürütülen orijinal çalışmada HD alt testinin iç tutarlılık katsayısı Alfa=0,85 ve Spearman yarı test güvenilirliği = 0,83 olarak belirlenmiştir (Bell 1995).

Görüldüğü gibi Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği sağlıklı bir ego gelişiminin iki önemli ögesi olan nesne ilişkilerinin kalitesini ve gerçeği değerlendirme yetisini nesnel bir biçimde ölçmeyi amaçlayan bir özbildirim aracıdır. Nesne ilişkilerinin niteliğini değerlendirmek amacıyla yurt dışında sıklıkla kullanılan ölçeğin bu alanda ülkemizde yapılması hedeflenen çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda mevcut çalışmanın amacı Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlamasını yapmaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Örneklem

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması amacıyla normal örneklem üzerinden veri toplanması planlanmıştır. Katılımcıların çalışma öncesinde herhangi bir psikiyatrik tanı almış olması dışlama ölçütü olarak kabul edilmiştir. Araştırmada etik ilkelere uyulmuş; araştırma kapsamında Hacettepe Üniversitesi'nde görev yapan personel ve eğitimini sürdüren öğrencilerden oluşan 258'i kadın (%60,8), 166'sı erkek (%39,2) toplam 424 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 28,7 ve standart sapması 9,9 (en küçük: 20, en büyük: 55, ranj: 35)

olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların 41'i ortaokul (% 9,7), 65'i lise (% 15,3), 209'u üniversite (% 49,3) ve 109'u lisansüstü eğitim mezunudur. Katılımcıların 269'nun bekar (% 63,4), 138'inin evli (% 32,6) ve 14'nün (% 3,3) dul ya da boşanmış olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

BORRTI (Bell Object Relation and Reality Testing Inventory): Ölçekle ilgili bilgiler Giriş bölümünde "BORRTI'nin alt boyutları" başlığı altında aktarılmıştır.

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II): Orijinal çalışması Fraley ve Shaver (2000) tarafından gerçekleştirilen ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Selçuk ve ark. (2005) tarafından yürütülmüştür. Ölçek, 18'i kaygı, 18'i kaçınma alt faktöründe olmak üzere yedili Likert tipinde toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçek puanlarındaki artış, kaçınmacı bağlanma ya da bağlanma kaygısının arttığına işaret etmektedir. Orijinal çalışmada kaçınma alt boyutunun Cronbach alfa katsayısı 0,90 iken, kaygı alt boyunun Cronbach alfa katsayısı 0,86'dır. Ölçeğin kaçınma ve kaygı boyutlarına ilişkin test-tekrar test güvenilirliği katsayıları ise sırasıyla .81 ve .82 olarak bulunmuştur (Selçuk ve ark. 2005).

Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R): Deragotis (1977, 1994) tarafından geliştirilen ve Dağ (1991) tarafından uyarlanan ölçek psikolojik sorunları ve psikopatolojik belirtileri taramak amacıyla oluşturulmuş 90 maddelik bir kendini değerlendirme aracıdır. Beşli Likert tipi üzerinden (0=Hiç, 4=İleri derecede) puanlanan ölçek somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm olmak üzere 9 alt boyuttan oluşmaktadır. Ayrıca bir ek ölçeğin de yer aldığı SCL-90-R'den 3 genel puan (genel belirti düzeyi-GSI, pozitif belirti toplamı ve pozitif belirti düzeyi) hesaplanmaktadır.

Boş bırakılan maddeler hariç tüm maddelere yapılan derecelendirmelerin ortalaması niteliğinde olan ve 0-4 arası puanlanan ölçeğin genel ortalama puanı olan GSI'deki artış, bireylerdeki psikolojik ya da bedensel zorlanma belirtilerinden duyulan sıkıntının artışına işaret etmektedir. Alt ölçek puanları da ilgili boyuttaki belirtiselliği göstermekte ve kap-

sadıkları maddelerin ağırlıklı ortalama puanlarının alınması yoluyla hesaplanmaktadır. Ölçeğin kesim puanı olarak GSI: 1 puan önerilmekte; 0.50 standart sapma puanı ile beraber 1.50 puan ve üzeri hafif psikolojik belirtili; 2 puan ve üzeri ise psikolojik belirtili olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin orijinalinin iç tutarlık katsayılarının altölçeklere göre .77 ile .90 arasında değiştiği bildirilirken; test tekrar test güvenilirlik katsayılarının ise altölçeklere göre .78 ile .90 arasında değiştiği belirtilmiştir. Türkçe'ye uyarlama çalışmasında ölçeğin GSI puanlarına göre Cronbach alfa iç tutarlığı .97 olarak hesaplanmıştır. Aynı çalışmada ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının altölçeklere göre .65 ile .87 arasında değiştiği bulunurken; GSI puanına göre de bu oran .90 olarak saptanmıştır (Dağ 2000).

İşlem

BORRTI için yapılan standardizasyon çalışmasının ilk aşamasında ölçek, her iki dilde de akıcı konuşan, çalışma yapılan konuya aşina ve test ile ölçülen yapı hakkında bir miktar bilgiye sahip iki uzman klinik psikolog ve bir doktoralı klinik psikolog tarafından birbirlerinden bağımsız biçimde İngilizce'den Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Daha sonra, çeviri maddelerin Türkçe gramere uygunluğu ve anlaşılabilirliği bir Türk Dili uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Bir sonraki aşamada, düzeltilmiş Türkçe formun geri çevirisinin yapılması amacıyla ölçek asıl diline tekrar çevrilmiş, Orijinal BORRTI ve geri-çevirisi yapılmış BORRTI'nin bir Amerikan dili uzmanı tarafından karşılaştırması yapılmıştır. Buna ek olarak her iki form orijinal ölçeği geliştirmiş kişi olan Dr. Morris Bell'e de gönderilmiştir. Son olarak, ölçeğin Türkçe formuna son hali verilerek dizgisi yapılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde Türkçe'ye uyarlamasını yapmış olduğumuz Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği'nin (BORRTI) psikometrik özelliklerinin bir ön değerlendirmesi yapılmıştır. Öncelikli olarak alt testlerin iç tutarlılık katsayıları ve yarı test korelasyonları güvenilirlik analizleri başlığı altında aktarılmıştır. İzleyen aşamada alt testler arası ilişkiler ve alt testlerin oluşturduğu faktörler Yapı geçerliği başlığı altında ele alınmıştır. Son aşamada ise ölçeğin kuramsal alt yapısını sınamak için ölçek alt testlerinin Psikolojik Belirtiler

(SCL-90-R) ve Bağlanma Biçimleriyle (YİYE-II) ilişkileri incelenmiştir.

Güvenirlik çalışması

Nesne İlişkileri Boyutunun altında yer alan alt testler için iç tutarlılık katsayıları sırasıyla: (1) Yabancılaşma (YAB) için Cronbach alfa değerleri 0.80; (2) Güvensiz Bağlanma (GzB) için 0.74; (3) Egosentrizm (EGO) için 0.70 ve (4) Sosyal Yetersizlik (SY) için 0.73 olarak hesaplanmıştır. Gerçeği Değerlendirme Boyutunun alt ölçeklerinin Cronbach alfa değerleri ise (1) Gerçekliğin Bozulması (GB) için 0.77, (2) Algıların Belirsizliği (AB) için 0.54 ve (3) Halüsinasyon ve Delüzyon (HD) için 0.70 olarak belirlenmiştir. Öz bildirim testleri için bir diğer önemli güvenilirlik ölçütü de Spearman-Brown yarı test katsayısıdır. Bu çalışma kapsamında Spearman-Brown katsayısı YAB için 0.75, GzB için 0.74, EGO için 0.72, SY için 0.72, GB için 0.76, AB için 0.45 ve HD için 0.70 olarak hesaplanmıştır. Analiz sonuçları İç tutarlılık katsayısı ve yarı test katsayılarının Algıların Belirsizliği (AB) alt testi dışında tüm alt testler için yeterli düzeyde (>0.70) olduğuna işaret etmiştir.

Yapı Geçerliği

BORRTI, Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme olmak üzere iki alt boyut ve bu boyutların altında yer alan yedi alt ölçekten (YAB, GzB, EGO, SY, GB, AB, HD) oluşmaktadır. Alt ölçeklerin toplam ham puanları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Analiz sonuçları alt testler arasında orta düzey ve üzerinde anlamlı ilişkiler olduğuna işaret etmiştir (Tablo 1)

Alt testlerin bir ya da daha fazla anlamlı puan grubu (faktör) oluşturup oluşturmadığını değerlendirmek için Varimax rotasyon yöntemi kullanılarak Temel Birleşenler Analizi (Principle Component Analiz- PCA) yapılmıştır. Veri setinin PCA için uygunluğunun değerlendirilmesinde, Bartlett testi (Bartlett's Test of Sphericity) ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) oranı dikkate alınmıştır. Verilerin faktör analizi için uygun olarak kabul edilebilmesi için Bartlett testinin anlamlılık değerinin en az $p < 0.10$ olması ve KMO oranının 0.50'den büyük olması gerekmektedir. KMO oranı

Tablo 1. BORRTI'nin Alt Testleri Arasındaki İlişkiler

		YAB	GzB	EGO	SY	GB	AB
Yabancılaşma	YAB	-	-	-	-	-	-
Güvensiz Bağlanma	GzB	0,77**	-	-	-	-	-
Egosentrizm	EGO	0,64**	0,68**	-	-	-	-
Sosyal Yetersizlik	SY	0,79**	0,54**	0,36**	-	-	-
Gerçekliğin Bozulması	GB	0,53**	0,57**	0,66**	0,34**	-	-
Alguların Belirsizliği	AB	0,52**	0,57**	0,48**	0,39**	0,60**	-
Halüsinasyon ve Delüzyon	HD	0,44**	0,47**	0,58**	0,27**	0,87**	0,57**

**p<.000

ne kadar büyük olursa, veri setinin Temel Birleşenler Analizi için o kadar uygun olduğu kabul edilmektedir. Her iki değer de verilerin Temel Birleşenler Analizi için uygun olduğunu göstermiştir (KMO= 0.807 ve Bartlett's Test Ki-Kare=1904,073, sd: 21, p<.000). Alt testlerin faktörlere yığılımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Analiz sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde (Birinci birleşen için 2,961 ve ikinci birleşen için 2,501) olan iki bileşen olduğu saptanmıştır. Her iki bileşen bir

arada ölçülmeye çalışılan özelliğin %78'ini açıklamaktadır. Alt testlerin Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme boyutlarını oluşturacak biçimde faktörleştirdiği görülmektedir. Egosentrizm ve Güvensiz Bağlanma alt testleri her iki boyutla da anlamlı derecede yüksek ilişki göstermektedir.

Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme boyutları için ayrı ayrı madde düzeyinde faktör analizine gidilmiştir. Madde düzeyinde yürütülen analizler hem nesne ilişkileri hem de gerçeği değerlendirme

Tablo 2. BORRTI'nin Faktör Yapısı

Alt Test	Faktör 1	Faktör 2
Halüsinasyon ve Delüzyon	0,918	
Gerçekliğin Bozulması	0,913	
Egosentrizm	0,679	0,449
Alguların Belirsizliği	0,666	
Sosyal Yetersizlik		0,902
Yabancılaşma		0,889
Güvensiz Bağlanma	0,502	0,702
Özdeğer	2,961	2,501
Faktörün Yordadığı Varyans	%42,3	%35,7

Tablo 3. Nesne İlişkileri Alt Ölçekleri ve Ölçüt Ölçekler Arasındaki İlişkiler

	SCL-90-R														YİYE-II	
	SCL1	SCL2	SCL3	SCL4	SCL5	SCL6	SCL7	SCL8	SCL9	SCL10	GSI	Kaçınma	Kayı			
YAB	0,27**	0,45**	0,52**	0,45**	0,37**	0,38**	0,34**	0,42**	0,43**	0,34**	0,45**	0,46**	0,51**			
GzB	0,38**	0,53**	0,56**	0,53**	0,47**	0,51**	0,39**	0,54**	0,48**	0,44**	0,54**	0,24**	0,57**			
EGO	0,27**	0,33**	0,34**	0,32**	0,28**	0,37**	0,28**	0,40**	0,35**	0,28**	0,35**	0,30**	0,46**			
SY	0,14**	0,32**	0,41**	0,31**	0,27**	0,25**	0,26**	0,25**	0,29**	0,21**	0,31**	0,33**	0,39**			

p>.001; **SCL1**:Somatizasyon, **SCL2**: Obsesif Kompulsif, **SCL3**: Kişilerarası Duyarlılık, **SCL4**: Depresyon, **SCL5**:

Kayı, **SCL6**: Öfke, **SCL7**:Fobik Kaygı, **SCL8**: Paranoid Düşünceler, **SCL9**: Psikotizm, **SCL10**: Ek Ölçekler, **GSI**:

Genel Semptom İndeksi; **YAB**: Yabancılaşma, **GzB**: Güvensiz Bağlanma, **EGO**: Egosentrizm, **SY**: Sosyal Yetersizlik

Tablo 4. Gerçeği Değerlendirme Boyutları ve Ölçüt Ölçekler Arasındaki İlişkiler

	SCL-90-R														YİYE-II	
	SCL1	SCL2	SCL3	SCL4	SCL5	SCL6	SCL7	SCL8	SCL9	SCL10	GSI	Kaçınma	Kayı			
GB	,29**	,35**	,36**	,39**	,36**	,41**	,33**	,36**	,44**	,29**	,39**	,31**	,39**			
AB	,32**	,47**	,47**	,45**	,45**	,47**	,36**	,44**	,46**	,37**	,48**	,29**	,43**			
HD	,26**	,31**	,32**	,28**	,34**	,40**	,35**	,34**	,45**	,26**	,36**	,26**	,37**			

p>.001; **SCL1**:Somatizasyon, **SCL2**: Obsesif Kompulsif, **SCL3**: Kişilerarası Duyarlılık, **SCL4**: Depresyon,

SCL5: Kaygı, **SCL6**: Öfke, **SCL7**:Fobik Kaygı, **SCL8**: Paranoid Düşünceler, **SCL9**: Psikotizm, **SCL10**: Ek

Ölçekler, **GSI**: Genel Semptom İndeksi; **GB**: Gerçeğin Bozulması, **AB**: Algıların Belirsizliği, **HD**:

Halişinasyon ve Delüzyon

alt ölçekleri için maddelerin bir ana faktöre yük-
lendikten sonra çok sayıda küçük faktöre farklı
yüklerle yerleştiğine işaret etmiştir. Benzer bir
durum Bell tarafından yürütülen analizlerde de
gözlenmiştir. Bu çalışma kapsamında, Nesne ilişki-
leri ölçeği Oblimin rotasyonla 4 faktöre zor-
landığında Bell'in önerdiği faktör yapısına benzer
bir yapıya yaklaştığı görülmüştür. Benzer bir durum
Gerçeği Değerlendirme testi Oblimin rotasyonla 3
faktöre zorlandığında da gözlenmiştir.

Ölçüt Geçerliliği

İlgili alan yazın Nesne İlişkileri ya da Gerçeği
Değerlendirme Yetisinde ortaya çıkan bozul-
maların kişinin psikolojik sağlığıyla olumsuz yönde
ilişkisi olduğuna işaret etmektedir. Öte yandan her
iki değişkenin de Güvensiz Bağlanma Örüntü-
leriyle (Kaygılı ve Kaçınıcı Bağlanma örüntüleri)
paralel bir değişim sergileyebileceği ön görülebilir. Bu
nedenle BORRTI'nin ölçüt geçerliliğini sınamak için
psikolojik belirti düzeyinin belirlenmesi için yaygın
kabul gören ölçüm araçlarından SCL-90-R ve
Bağlanma örüntülerinin değerlendirilmesinde en
sık kullanılan araçlardan biri olan YİYE-II kul-
lanılmıştır. Nesne İlişkileri boyutunda yer alan alt
testlerin SCL-90-R ve YİYE-II puanları ile olan
ilişkileri Tablo 3'te aktarılmıştır.

Analiz sonuçları Nesne İlişkileri alt testleri ve SCL-
90-R'nin alt boyutlarının tamamı arasında farklı
düzeylerde (0.14 ile 0.56 arasında değişen) ve
anlamli ilişkiler olduğuna işaret etmiştir. Sonuçlar
Yabancılaşma puanlarının en yüksek ilişkileri
sırasıyla Kişilerarası Duyarlılık, Depresyon,
Psikotizm ve Paranoid düşüncelerle gösterdiğine;
Güvensiz Bağlanmanın, Kişilerarası Duyarlılık,
Paranoid Düşünceler ve Obsesif-Kompulsif belirtilerle;
Egosentrizmin Paranoid Düşünceler, Öfke ve
Psikotizm ile ve son olarak Sosyal Yetersizliğin
Kişilerarası Duyarlılık ile gösterdiğine işaret
etmiştir. Analizler Nesne İlişkileri ve Bağlanma
Örüntüleri Karşılaştırıldığında en güçlü bağların
Kaygılı Bağlanma örüntüleri ile olduğuna işaret
etmiştir.

Gerçeği Değerlendirme boyutunda yer alan alt
testler ile SCL-90-R ve YİYE-II arasındaki ilişkiler
Tablo 4'te aktarılmıştır. Analiz sonuçları
Gerçekliğin Bozulması ile en yüksek korelasyon-
ların sırasıyla Psikotizm ve Öfke ile; Algıların

Belirsizliği için Obsesif-Kompulsif Bozukluk ve
Kişilerarası Duyarlılık ile ve son olarak
Halüsinasyon ve Delüzyon için Psikotizm ve Öfke
ile gözlemlendiğine işaret etmiştir. Gerçeği
Değerlendirme Boyutu alt testlerinin Bağlanma
örüntüleriyle de anlamlı ilişkilere sahip olduğu ve
yine Kaygılı Bağlanma örüntüleriyle olan ilişkilerin
Kaçınıcı örüntülerle olandan daha yüksek olduğu
belirlenmiştir.

SCL-90-R ve YİYE-II bulguları bir arada değer-
lendirildiğinde BORRTI'nin geçerliliğine ilişkin
önemli destekler sağlandığı düşünülmektedir.

TARTIŞMA

Kuramın yapısı gereği Nesne ilişkilerine ait
kavramların doğrudan ya da görgül olarak ölçülme-
si oldukça güçtür. Bu nedenle, intrapsişik yapılar ve
dinamikler sıklıkla Tematik Öykü anlatımlarının ya
da Mürekkep lekelerinin yorumlanması gibi pro-
jektif teknikler aracılığıyla anlaşılmasına çalışılmıştır.
BORRTI, projektif yöntemle dayanmayan ve yaygın
kullanım olanağı bulabilen az sayıdaki kendini
bildirim tarzı ölçüm araçlarından biridir. Bu çalış-
ma kapsamında Türkçe'ye uyarlama çalışması
yapılan BORRTI'nin ön psikometrik değer-
lendirmeleri aktarılmıştır.

BORRTI'nin İç Tutarlılık ve Faktör Yapısına İlişkin Bulguların Yorumlanması

Geçerlik analizi sonuçları, alt ölçekler için ulaşılan
iç tutarlılık ve yarı test değerlerinin, Bell ve ark.'nın
(1985, 1986) çalışmalarında ulaştığı değerlere göre
bir miktar düşük olmakla birlikte, yeterli düzeyde
(>0.70) olduğuna işaret etmiştir.

BORRTI'nin faktör yapısını değerlendirmeye
yönelik analizler hem madde düzeyinde hem de
boyut toplam puanları düzeyinde yürütülmüştür.
Madde düzeyinde yapılan analizler için Nesne
İlişkileri boyutunu oluşturan 45 madde farklı rota-
syon yaklaşımları ve farklı sayıda faktöre zorlanarak
tekrarlı biçimde analiz edilmiştir. En çok varyans
açıklayan ve en anlamlı faktör örüntüsünün
maddeler Oblimin rotasyonla 4 faktöre yüklenmeye
zorlandığında ortaya çıktığı görülmüştür. Benzer bir
süreç Gerçeği Değerlendirme boyutunun altında yer alan
45 madde için de izlenmiş ve Bell'in sonuçlarıyla uyumlu
3 faktör yapısına ulaşılmıştır. Ancak, psikometrik açıdan
değerlendirildiğinde elde edilen sonuçların çok tatmin
edici olmadığı düşünülmektedir. Bu durumun en önemli
nedeni her iki alt boyutta yer alan alt ölçeklerin
birbirleriyle çok fazla ilişkili olmasıdır. Bu durum çok
sayıda maddenin farklı ölçekler tarafından ortak olarak
kullanılması sonucu alt ölçekler

arası korelasyonların yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bell (1995) bu sıkıntıya dikkat çekmiş ancak birden fazla boyutla ilişkisi olan maddeleri ölçekten çıkarmanın önemli düzeyde veri kaybına yol açacağını savunmuştur. Bu nedenle, (1) alt ölçek toplam puanları üzerinden yapılacak bir faktör analizi ve (2) alt boyut toplamalarının dış ölçütlerle (Bağlanma ve Belirti kümeleri) anlamlı örüntüler oluşturup oluşturmadığının incelenmesinin daha güvenilir ölçütler sağlayabileceği düşünülmüştür.

Alt ölçek toplam puanları düzeyinde yürütülen analizler BORTTI'nin faktör yapısının orijinal ikili yapıyı desteklediğini ve ortaya çıkan varyansın büyük kısmını (%78) yordayabildiğini göstermiştir. İlk faktör olan Gerçeği Değerlendirme varyansın %42'sini ve İkinci faktör olan Nesne İlişkileri varyansın %35,7'sini yordamıştır. Faktörlerin açıkladıkları alanın oldukça yakın miktarlarda olduğu görülmektedir. Egosentrizm ve Güvensiz Bağlanma dışındaki alt ölçeklerin sadece kendi faktör boyutlarına ve görece yüksek faktör yükleriyle yerleştikleri görülmektedir. Egosentrizm ve Güvensiz Bağlanma alt ölçekleri her iki boyutla da oldukça yüksek ilişkiler göstermiştir. Bu durumun her iki alt ölçeğin hem patolojik nesne ilişkileriyle ve hem de gerçeği değerlendirme güçlükleriyle yakından ilişkili olmasıyla açıklanabileceği düşünülmektedir. Nesne ilişkileri kuramı çerçevesinde sağlıklı nesne ilişkilerine ve güçlü bir gerçeği değerlendirme becerisine sahip olmak, Egonun işlevsellik düzeyinin en önemli göstergeleridir. Her iki özelliğin gelişimi de erken çocukluk dönemi yaşantılarıyla yakından ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır. Bir bakıma erken dönem yaşantılarının yetişkin yaşamında gözlenen nesne ilişkilerinin taslağını oluşturduğu kabul edilmektedir. Nesne ilişkilerinin gelişimindeki bozulma ya da engellenmelerin yakın ilişkilerdeki sorunlar ya da psikopatoloji ile ilişkili olabileceği kabul edilmektedir (Bell ve ark. 1986).

BORRTI ve Bağlanma Örüntüleri Arasındaki İlişkiler

Bu çalışmada Nesne ilişkileri ve Gerçeği Değerlendirme yetisi ile Yakın İlişkilerde Yaşantılar temel alınarak belirlenen yetişkin Bağlanma örüntüleri arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Bu ilişkiler örüntüsünü tartışmaya katmanın BORRTI'nin kuramsal ard alanına sağlayabileceği katkı açısından önemli olduğu düşünülmektedir. İstatistiksel çözümlenmeler Nesne ilişkileri ölçeğinin boyutlarının hem Kaygılı ve hem de Kaçınıcı bağlanma örüntüleriyle anlamlı ilişkiler gösterdiğine işaret etmiştir (Tablo 3'ten izlenebilir). Öncelikli olarak, Kaygılı bağlanma örüntülerinin Nesne ilişkilerinin tüm boyutlarıyla kaçınıcı örün-

tülere göre daha yüksek ilişkiler gösterdiği görülmektedir. Kaygılı bağlanma örüntülerinin erken dönemdeki ambivalant bağlanma yaşantılarıyla ilişkili olduğu kabul edilmektedir (Bowlby 1988). Bu tür örüntülere sahip yetişkinlerin ilişkiye yönelik daha fazla kaygı yaşadıkları ve duygu düzenleme güçlükleri olduğu, öfke-yakınlık duyguları arasında gidip geldikleri düşünülmektedir (Mikulincer ve Shaver 2007). Kaygılı bağlanma ile en yüksek ilişkiyi Güvensiz Bağlanma (GzB) boyutunun gösterdiği görülmektedir. Bu boyuttan yüksek puan alan kişilerin ilişkilerdeki ayrılık, kayıp ve yalnızlık temalarına toleranslarının çok düşük olabileceği, diğerlerinin sadakatine yönelik güvence arama davranışlarına yönelebilecekleri ve sürekli olarak olası bir terk edilmenin işaretlerine karşı tetikte olabilecekleri düşünülmektedir (Bell 1995). Yüksek Egosentrizm (EGO) puanlarının ise ilişkilere diğerlerinin niyetine yönelik güvensizlik duyma, diğerlerinin varlığını sadece kendisi ile ilişkisi temelinde algılama ve onları kendi amaçları doğrultusunda manipüle edebilme fikrinin varlığına işaret ettiği kabul edilmektedir (Bell 1995). Bell'e göre Yüksek Yabancılaşma (YAB) puanları ise ilişki kurma güçlüklerine işaret etmektedir. Kaçınıcı örüntülerle en yüksek ilişki Yabancılaşma boyutuyla gözlenmiştir. Kaçınıcı bağlanma örüntülerine sahip kişilerin erken dönem yaşantılarında reddedilme ve ihmal öykülerine sıkça rastlanmaktadır (Bowlby 1988) Kaçınıcı örüntüler açısından yalıtım ve kendinin ve diğerinin duygularına yabancılaşma temel savunma mekanizmalarından biri olarak kabul edilmektedir. Yabancılaşma (YAB) boyutundan yüksek puan alan kişilerin diğer insanlara duygusal olarak yakınlaşmada, sürekli ve doyurucu ilişkiler kurmada önemli güçlükler yaşayabileceği kabul edilmektedir. Buna göre, bu tür kişilerin empati kurma konusunda oldukça sınırlı kalabilecekleri, sosyal ilişkilerinin genellikle yapay olabileceği ve gerçek bir aidiyet hissini yaşamakta zorlanabilecekleri düşünülmektedir (Bell 1995). Gerçeği değerlendirme alt boyutları ile her iki bağlanma örüntüsü arasındaki ilişkilerin de anlamlı olduğu görülmüştür. Ancak ulaşılan korelasyon katsayılarının nesne ilişkileriyle gözlenenlere göre daha zayıf olduğu dikkati çekmektedir. Bunun nedeni, gerçeği değerlendirme alt boyutlarında yer alan birçok maddenin ancak ağır bozukluklarda görülebilecek düzeyde bir bozulmayı sorguluyor olması olabilir. Bu durum ölçek varyansını düşürerek olası ilişkilerin görünürliğini azaltmaktadır. Gerçeği değerlendirme alt testlerinin kaygılı bağlanma örüntüleri ile daha yüksek ilişkiler gösterdiği görülmektedir. Araştırmalar, Kaygılı bağlanma örüntüleri ile paranoid düşünceler, gerçeği değerlendirme güçlükleri, bellek ya da algı yanılgıları arasında yüksek ilişkiler olduğuna işaret etmektedir (kapsamlı bir değerlendirme için

bakınız Mikulincer ve Shaver 2007). Kaygılı bağlanma ile en yüksek ilişkinin ise Algılarda Bozulma (AB) arasında olduğu görülmektedir. Yüksek AB puanı alan kişilerin içsel ve dışsal gerçekliğe yönelik kişisel algılarına dair güçlü şüphe duygularının olabileceği, kendi duyguları ve diğer insanların duygu ve davranışları açısından kafa karışıklıkları yaşayabileceği düşünülmektedir (Bell 1995). Bunlara ek olarak ölçekten yüksek puan alanların kişilerarası ilişkilerde hata yaptıklarında sosyal yargılamalarının zayıflayabileceği ve olayları nasıl yorumlayacakları konusunda şüpheye düşebilecekleri bildirilmektedir. Bağlanma ve BORRTI arasındaki ilişkiler bir bütün olarak değerlendirildiğinde: (1) Nesne ilişkileri boyutlarının kişilerin yetişkin bağlanma örüntüleriyle uyumlu profiller sunduğu ve (2) gerçeği değerlendirmedeki bozulma biçiminin bağlanma örüntüleriyle uyumlu olduğu görülmektedir.

BORRTI ve Psikopatolojik Örüntüler Arasındaki İlişkiler

BORRTI'nin tüm alt boyutlarının SCL-90-R alt boyutlarının tamamıyla çeşitli düzeylerde anlamlı ilişkiler gösterdiği görülmüştür. BORRTI'nin boyutları ile ilişkili yorumlar yapılırken bu ilişkilerden orta ve yüksek düzeyde olanlar göz önünde bulundurulmuştur. Psikopatoloji belirtileriyle (SCL-90-R) en güçlü ilişkilere Nesne İlişkileri Ölçeğinin Güvensiz Bağlanma (GzB) alt boyutunun sahip olduğu görülmektedir. GzB Boyutunun somatizasyon dışında bütün psikotik ve nevrotik belirtilerle güçlü ilişki örüntüleri sergilemekte olduğu görülmektedir. İkinci Sırada Yabancılaşma (YAB) alt boyutu yer almaktadır. YAB boyutunun en güçlü ilişkilerinin kişilerarası duyarlılık, depresyon, Obsesif-Kompulsif belirtiler ve paranoid düşünceler ve psikotizmle olduğu görülmektedir. Bu durum YAB'ın kendi kabuğuna çekilme ve dışarıya karşı güvensizlikle ilişkili olabileceğine işaret edebilir. Egosentrizm (EGO) alt ölçeğinin en önemli ilişkilerinin öfke, paranoid düşünceler ve psikotizmle olduğu görülmektedir. Buna göre EGO alt boyunun daha çok düşmanlık beklentileriyle ilişkilendiği düşünülebilir. Son olarak, Sosyal Yetersizlik (SY) alt boyutuyla kişilerarası duyarlılık ve Obsesif-Kompulsif belirtiler arasında güçlü ilişkiler olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum, SY puanlarının daha çok kişilerarası kırılganlık ve kaygıyla bağlantılı olabileceğini düşündürmektedir.

Bağlanma ölçümlerine benzer biçimde Psikopatoloji göstergeleri açısından da Gerçeği Değerlendirme Boyutlarının daha düşük ilişkileri olduğu görülmektedir. Algılarda Bozulmanın (AB) tüm belirti gruplarıyla en yüksek ilişkilere sahip olan alt boyut olduğu görülmektedir. Gerçeklikte

Bozulma (GB) alt boyutunun öfke ve psikotizm belirtileriyle ve Halüsinasyon ve Delüzyon (HD) alt boyutunun ise psikotizm belirtileriyle güçlü ilişkilere sahip olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan ilişki örüntülerinin Gerçeği Değerlendirme testinin alt boyutlarının ölçtüğü var sayılan özelliklerle oldukça tutarlı olduğu görülmektedir.

Bu ön çalışma çerçevesinde ulaşılan sonuçlar toplu olarak değerlendirildiğinde, BORRTI'nin hem klinik uygulama alanında hem de bilimsel araştırmalarda Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme yetilerinin ölçümü için değerli bir araç olabileceği düşünülmektedir. Ancak, standart puanların hesaplanabilmesi için örneklem genişliğinin artırılması gerekmektedir. Ek olarak, BORRTI'nin geçerlik ve güvenirliliğinin klinik örneklerde de değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Klinik örneklerle yürütülecek çalışmalarda kuramsal olarak tutarlı sonuçlara ulaşılması durumunda, BORRTI'nin yurt dışı ile rekabete olanak tanıyacak biçimde Nesne ilişkileri konusunda yapılacak görgül çalışma sayısını arttıracacağı düşünülmektedir.

Yazışma adresi: Psikolog Serap Piri Erbaş Sabancı Üniversitesi,
Bireysel ve Akademik Gelişim Merkezi serap_piri@yahoo.com

KAYNAKLAR

- Andersen S M ve Sarıbay S A (2005) The relational self and transference: Evoking motives, self-regulation, and emotions through activation of mental representations of significant others. In M. W. Baldwin (Ed.), *Interpersonal cognition*. New York: Guilford Press, s. 1-32.
- Bartholomew K (1990) Avoidance of intimacy: An attachment perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 7, 147-178.
- Bartholomew K ve Horowitz L M (1991) Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *J Pers Soc Psychol*, 61, 226-244.
- Becker B, Bell M ve Billington R (1987) Object relations ego deficits in bulimic college women. *J Clin Psychol*, 43(1), 92-95.
- Bell M D (1995) Bell object relations and reality testing inventory (BORRTI) manual. California: Western Psychological Services.
- Bell M D, Billington R ve Becker B (1985) A scale for the assessment of reality testing: Reliability, validity, and factorial invariance. *J Consult Clin Psychol*, 53, 506-511.
- Bell M D, Billington R ve Becker B (1986) A scale for the assessment of object relations: Reliability, validity, and factorial invariance. *J Clin Psychol*, 42, 733-741.
- Bellak L, Hurvich M ve Gediman H K (1973) *Ego functions in schizophrenics, neurotics and normals*. New York: Wiley
- Bowlby J (1969) *Attachment. Attachment and loss: Vol. 1. Loss*. New York: Basic Books.
- Bowlby J (1988) *A Secure Base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development*. Basic Books.
- Dağ İ (1991) Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R)'nin üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2(1), 5-12.
- Dağ İ (2000) Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R). Aydemir Ö ve Köroğlu E (Eds). *Psikiyatride Kullanılan Klinik Ölçekler*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği, s. 33-40.
- Derogatis L R (1977) *SCL-90: Administration, Scoring and Procedure Manual-I for the Revised Version*. Baltimore, MD: John Hopkins Univ., School of Medicine, Clinical Psychometrics Unit.
- Derogatis L R (1994) *Symptom Checklist-90-R: Administration, scoring, and procedures manual (3rd ed.)*. Minneapolis, MN: National Computer Systems.
- Fraley R C, Waller N G ve Brennan K A (2000) An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *J Pers Soc Psychol*, 78, 350-365.
- Greenberg J ve Mitchell S (1983) *Object Relations in Psychoanalytic Theory*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hazan C ve Shaver P (1987) Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process. *J Pers Soc Psychol*, Vol 52(3), 511-52.
- Hazan C ve Shaver P R (1990) Love and work: An attachment theoretical perspective. *J Pers Soc Psychol*, 59, 270-280.
- Heesacker R S ve Neimeyer G J (1990) Assessing object relations and social cognitive correlates of eating disorder. *Journal of Counseling Psychology*, 37(4), 419-426.
- Kohut H (1971) *The Analysis of the Self*. New York: International Universities Press.
- Kohut H (1977) *The Restoration of the Self*. New York: International Universities Press.
- Mikulincer M ve Shaver P R (2007) *Attachment patterns in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York: Guilford Press.
- Selçuk E, Günaydın G, Sümer N ve ark. (2005) Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi [A new measure for adult attachment styles: The psychometric evaluation of Experiences in Close Relationships - Revised (ECR-R) on a Turkish sample]. *Türk Psikoloji Yazıları [Turkish Psychological Articles]*, 8, 1-11.
- Steiger H ve Houle L (1991) Defense styles and object-relations disturbances among university women displaying varying degrees of symptomatic eating. *Int J Eat Disord*, 10(2), 145-153.
- Summers, F. (1994). *Object relations theories and psychopathology: A comprehensive text*. London: The Analytic Press.